

Мих. Ситник

Віолітають
птаці

1946

Вагн. Д. 46

*Вісник
Відомості*
Мих. СИТНИК

ВІДЛІТАЮТЬ ПТИЦІ

ПОЕЗІЇ

І все ж, Свободо, прапор твій подертий
Грозою рине всупереч вітрам;
Твоєї сурми голосу не вмерти,
Гучніше бурі він лунає нам.

БАЙРОН.

diasporiana.org.ua

Гамбург—Гайденав

1946

Літредактор В. Славко.

«The birds fly away» [Poems].

ВИДАННЯ ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКОГО ОБ'ЄДНАННЯ
В ГАЙДЕНАВ.

Друк. Кооп. В-ва «Заграда» в Гайденав.
Зам. ч. 143, тираж 3000 пр.

Ми

Як падали розгойдані громи,
Валяючи імперії криваві,
То посередині стояли ми —
Войовники Блакитної Держави.

Стікала кров з натруджених рамен,
Супроти двох вогнів нам бракло сили,
А ватажки розбійницьких племен
Бенкет справляли на святих могилах

І хижим круком кидались на труп —
Попити крові в трепеті і люті...
Та раптом наша помста, наче дуб,
Зашелестіла листям на розпутті.

То сходились нові бойовики
З усіх сторін у праліси і пущі, —
Щоб світові довести на віки,
Що ми живем, що ми є невмирущі.

І спокій потрясли нові громи,
Карбуючи безсмертя наше й славу.
Хай бачить світ, що, справді, ми — є ми, —
Господарі Блакитної Держави.

25. V. 1926 р.

Сім пострілів, підступних і лукавих, —
На кожную літеру—один набій,
Й зоря погасла в небі голубім,
Своїм мигтінням осяйнувши славу.

Сім стрілів, бо сім літер—це Петлюра,
Бо Україна—також літер сім, —
Поєднані у запалі одним
З Твоїм життям у дні лихої бурі.

І від Твоєї дорогої крові,
Здавалось, почорнів старий Париж,
І ми не знали, як благословиш
Ти нас на помсту і на битви нові.

Бо ж не дзвонили дзвони у столиці,
Бо Київ плакав тільки уночі,
А вороги збирались, як сичі —
Підстерегти печаль на наших лицях.

А ми, як сироти, поміж собою
Затаяно клялися на шаблях
Підняти вище жовто-синій стяг,
Що впав із рук Твоїх разом з Тобою.

Ми несли прапор, славою повитий,
Бо знали, як і знаємо тепер,
Що наш Отаман лиш в Парижі вмер,
А на Вкраїні буде вічно жити!

I

На рідних землях

Коли палають звітрені багаття
З підпалених мужичих вбогих хат,
Я ставлю на папір своє прокляття,
Як 'присуд наш тобі, лукавий кат!

Ти, варваре з-над Райну чи з-над Ельби,
Що сльози й кров приніс в наш
мирний дім,
Що вішаєш нас на стовпах і вербах
Й над Богом насміхаєшся моїм,

Женеш в ясир моїх братів і сестер,
Плюндруєш села, знищуєш міста,
Глузуєш над незайманою честю,
Ножем розціплюєш німі уста,

Що, стиснуті прокляттям та злобою,
І нашу світлу тайну бережуть,
Щоб усмішкою щирою й німою
Презирство виплюнуть на вашу путь.

Матусин плач, сестриць зітхання кволе
І батьків стогін, і братів одчай, —
Переплелося все у серці болем,
Й злоба перемогла терпку печаль.

Зашелестіли вибалки і хащі, —
Ми встаємо, це ті, що хочуть жить.
В лісах Білоцерківщини, в Таращі
Вже перший бій з німотою гримить —

Нерівний бій. Розсипалися орди,
Толочучи і палячи жита.
Нехай і смерть, але вмирають гордо
Всі ті, у кого мрія і мета.

Злігають потяги на перевалах,
Палають авто і тріскоче ліс.
Як золото, украдене зухвало,
Пшениця сиплеться із-під коліс.

Гуляють хлопці — мужні побратими,
Роздмухують вітри рясний пожар,
І помста наша давить чорним димом
Непроханих гостей, як злих примар.

При золотавім сяєві багаття
Виношу я на голубий папір —
Непереможність нашу і завзяття
Усім лихим катом наперекір.

1943 р.

Столиця

Давно замовкли громовиці,
Відлинувши у даль, на схід,
Кривавий залишивши слід
На рідних вулицях столиці.

І нового життя початок
Тривогою закам'янів,
Сипнувши попелом свій гнів,
Завмер прославлений Хрещатик.

Сумні й задумані кияни —
На роздоріжжі, як сліпці,
Що замість хліба камінці
Дістали з підлих рук тирана.

Шаліють готи дико й строго,
В безсиллі зціплюють уста —
Що їм не вирвати Хреста
З рук Володимира Святого,

І що не стали на коліна
Усі Богданові сини,
Що дух безсмертний давнини —
У тілі й серці України.

Як заперечення стихіям,
Як вічне ствердження життя, —
Жовто-блакитний рідний стяг
На бані золотій Софії.

Могильники

Довбали вперто ситий і порепаний
Наш всеплодучий рідний чернозем,
Всміхалися і сипали дотепами
Про вічне пекло і святий Едем.

І я заслухавсь, я подумав: «Месники,
Вони й за нас помстяться у боях...»
І я повірив в їхні срібні хрестики
На волосатих і тугих грудях.

А як спіймався в сіті, наче ластівка,—
Тоді відчув у корчах смертний жах,
І довбонула серце чорна свастика,
Затиснута в кривавих пазурях.

1943 р.

II

З доріг

(1943—44 pp.)

Знов весна і знов нові дороги,
І черемухи, і солов'ї.
А у мене лиш одна тривога,
А у мене серце у крові.

Не вчуваю я бузкову пахіть,
Наче сльози—із черемух цвіт...
І чим далі я іду на Захід,
Тим стає мені дорожчий Схід.

Тільки ж Схід—від Сяну і до Дону,
Що лежить на грані двох світів,
Що шляхетну золоту корону
Дарувать нікому не схотів.

Весно-весно, гомінка, квітчаста,
Нащо кидаєш мене в відчай?
Іншому даруєш щире щастя,
А мені—лише одну печаль.

Що мені твої рясні дарунки
Із чужих полів, пісні святі?..
Залишила з подорожнім клунком
Ти мене самого на путі.

* * *

Скоро, скоро вернуться гуси,
Квіти зронять срібну сльозу,
Молитвами сива бабуся
Десь зустріне першу грозу.

Хлопці справлятимуть весілля,
Дівчата косу розплетуть,
А мені лиш пелюстки білі
Знову кине весна на путь.

І знову матуся присниться,
Побіжу стривожений в гай, —
Буду заздрити дальнім птицям,
Що вертаються в рідний край.

Акації

Акації уже цвітуть,—
На мене ждуть.
Я ранком знову йду до них,
Такий сумний.

Вони ж мені шумлять, шумлять,
Про щастя снять.
Вони ж мені молочний цвіт
Несуть услід.
І ронять свій пахучий сніг
Мені до ніг.

Я знов бреду алеями густими,
Не знаю тільки, чи туди прийду,
Де молодість моя ізнов цвістиме,
Втопаючи у батьківським саду.

О, Краю мій, далекий, неповторний,
Нащо мене Ти кинув у світи?..
Коли ж ізнов по-батьківськи
пригорнеш,
Як вмієш пригортати тільки Ти!

Віддать себе готовий я на жертву,
Лише одного болісно боюсь, —
Чи ж приймеш Ти мене, як опізнюсь,
Щоб на руках Твоїх святих померти.

Ластівка

Гніздечко мостить із липкого глею
Під стріхою чужою, де живу...
І радий, навіть гордий я за неї,
За вдачу її мирну, трудову.

Я знаю, пройде недаремно літо,—
Заметушиться мрійне ластів'я,
Збудує хатку, будуть в неї діти—
Співуча і щасливая сім'я.

Я заздрю їй. І ця маленька втіха,
Як докір в моїм серці, як печаль,—
Бо ж я без ластівки, бо ж я без стріхи,
А попереду в мене даль і даль...

* * *
В холодних скелях простелилась ніч,
Під голови собі поклавши камінь,
А місяць блідосиніми руками
Закохано торка її вві сні.

І покривало чорне він зніма,
Тремтячі погляди кладе на постіль.
Таким омріяним для неї гостем
Їй падає до ніг. І знов нема

Блаженного спокою на землі.
Ще й зорі ген жадобою німою
Тремтять... Безсонні кажани з совою
Драгуються в нічній імлі.

І неба багряниста кров
Стрімкі пориви втримати не всилі,
Окутатъ прагнень нездоланні хвилі
І вічну подолатъ любов.

С к е л я

Шумних небес незайману блакить
Своїм чолом торкаєш ти суворо...
Вікам наперекір приречено їй жить
У цих похмурих заростях і горах.

Їй навіть буря падає до ніг,
Сковзає блискавиця по граніті,
Вона ж байдуже кида сивий сміх
На все, що тліє і живе на світі.

Вона приваблює й зове мене.
Іду із серцем для пісень порожнім,—
Безсмертя її вславить кам'яне
І проспівать її непереможність.

Матері

МОЇЙ НЕЩАСНІЙ—ПРИСВЯЧУЮ

За вікном лихі вітри регочуть
У моєму рідному дворі..
Знаю, ти недосипаєш ночі,
Молишся і плачеш на зорі.
Ніжно обціловуєш ті речі,
До яких колись я доторкався...
Наче бачу ті похилі плечі,
Наче чую, як твоя рука
Тихо перелистує папери
І до серця з болем пригорта..
І тобі здається, що вже в дверях
Я стою—рукою лиш дістать..
Знаю, часто ходиш до ворожок
По сльозами змочених путях,
Тільки твому серцю не допоможуть
Ні ворожки, ні передчуття.
Я вернусь з дороги ще не скоро, —
Ти не плач так болісно, не плач,
За нестерпне материнське горе
Ти своєму синові пробач.
Образ твій у снах мене колише,
Хоч циганське все моє життя, —
Та ж мені Україна наймиліша
За усі родинні дечуття.

Березень

Місяць—посріблений селезень,
Ніч—чорне море без меж...
Що ж ти, березовий березень,
Знову мені принесеш?

Може любов, давню молодість,
Ту, що іще не забув,
Може в твоєму я холоді
Юність знайду голубу.

Може матусю заплакану
Кинеш в обійми мені,
Юність мою перелякану
В бурні розстріляні дні.

Може кохання утрачене
Знов поцілує мене,
Щастя, ніколи небачене,
Серце моє осяйне.

Може весняними зернами
Наша надія зійде,
Може додому повернемо
У березневий твій день.

Може за те я й люблю тебе,
Що на моєму путі
Тими очима нелютими
Мрії несеш золоті...

В Празі

Грайливих зір безмірна висота
І молодик в безжурнім надвечір'ї,
Мов зачарований казковий птах,
На землю щедро ронить срібне пір'я.

Задимлені верхів'я кам'яниць,
Суворі готика стрімких костелів...
Замріявсь тихий вечір, впавши ниць
На кам'яну посріблену постелю.

Яка поезія, яка краса!
Життя бурлить, як неупинна злива,
Лиш я у цім краю чужий і сам
Без радості блукаю, наче привид.

То вийду до ріки, як мрійний Фавст,
То зупинюсь на Карловому мості
І, щоб ніхто не чув того й не знав,
Пишу собі поезії від злоти.

Сміється з мене місяць з висоти
Й злорадо пиниться чужинка Влтава,
І недописані мої листи
Летять у даль без чести і без слави.

* * *

Коли диктатори падуть
У цьому дикому двобої, —
Тоді я вирушу у путь,
Щоб стрінутися із Тобою,

Щоб днів перейдених лихих
Докінчити сувору повість,
Щоб помилки свої й гріхи
Поставити Тобі на сповідь,

Щоб Ти, як грізний судія,
Мене судила величаво...
О, рідна Матінко моя!
О, дорога моя Державо!

Прощання

Далека серцю тиха Влтава
Випроваджа мене у путь —
Прощай, чужинко величава,
Й мене, бурлаку, не забудь!

І не кляни мене суворо,
Не пінься і не хлюпоти—
За те, що я в останню пору
В тобі не бачу краси.

Блукаючи по схилах гребель,
Вдивляючись у твій прибій,
Я пісні жадної про тебе
На спогад не лишив тобі.

Бо ж рідному Дніпру залишив
Я з свого серця всі пісні...
Прощай, чужинко величава,
Товаришко на чужині!

* * *

У рідний край тяжкі дороги
Знов хуртовина занесе...
Іще не знайдено нічого,
А вже загублено усе.

Усе нужденне і багате,
Чим я втішався і болів...
Ой, не одна ридає мати,
Чекаючи своїх синів!

Так. Марно мріять, відійшовши
Від незрівнянних рідних піль, —
Бо чим дорога наша довша,
Стає нам боліснішим біль.

Наш шлях перетинають тучі,
І в очі б'є страшна гроза,
А все-таки, вперед ідучи,
Ми погляд кидаєм назад.

І в серці нашому надія,
Як блискавиця в небесах, —
Коротким щастям пломеніє
Й печалю довгою згаса.

Й не віриться, що всі дороги
Нам хуртовина занесе,
Що ще не знайдено нічого,
А вже загублено усе.

Умру, а жить не перестану,
Любов'ю буду вічно тліть...
Важким я колосом устану
Із грудки рідної землі.

Збирать врожай на поле йтимеш —
І буду я радіти знов,
Що поміж зернами чужими
Ти знайдеш і моє зерно.

III

Берлінські
присмерки

(1944—45 pp.)

Европа

I

Готичні вежі сірих кам'яниць
Кладуть на брук свої холодні тіні,
Де все живе — у вічному тремтінні
Зридилось з перекатом громовиць.

Де пристрасті, пориви і снага,
Розгнуздані в своєму безбережжі,
Де невсипущо за тобою стежить
Історії підступний, злий слуга.

Де виміряно й зважено усе,
Де й почуття людини — на терезах.
Настромлене на жевріючих лезах,
Життя життям історію трясє.

І на жертovníк сивого часу
Лихі жерці несуть безславу славу,
Й нові величні пам'ятники ставить
Епоха у розвітрену грозу.

А люди йдуть і йдуть упасти ниць,
Щоб поклонитися новим творінням...
Готичні вежі сірих кам'яниць
Кладуть на нас свої смертельні тіні.

II

Дух творчости — неумирущий дух
Витає переможно над віками
І невидимими кладе руками
На святощі печать свою тверду.

Й коли він славиться неумирущо
І кожен наш здобуток золотить, —
Над нами дух руйнації летить,
І ми не знаєм, хто з них справді
дужчий.

III

Галюцинацій сонних каламуть
Розсипалась в очах їдкою сіллю.
І я іду, як Фавст, в далеку путь,
І світ мене впиває божевіллям.

Мене не тішить готики екстаз,
Нікому не вділю своєї злости,
І так усе – без втіхи і образ
Ступаю в день новий набридлим
гостем.

Тут пахне ладаном, і я, мов труп,
Лякаюся в путі своєї тіні,
А чорна ніч, напівжива, як крук,
Мені співа мельодії осінні.

І хочеться спочити і заснуть,
Але боюся, що вже більш не встану...
Хіба я винен, що мою весну
Хтось розтоптав, як квітку полум'яну?

Чекайте! Коні сиві зупиніть,
Запряжені у чорнім катафалку.
Дозвольте до кінця мені згоріть
І блиснути, як зірка, наостанку.

Передчуття

Вже скоро поставлять до «стенкі»
Тут чи там, ці або ті...
І не знатиме рідна ненька,
Де згубились мої пугі.

Не біда, хай ворожки лічать,
Що вже мало зосталось жить, —
Плюнуть вбивці своєму в вічі
Встигну я в передсмертну мить.

Тільки знаю, що жадна жилка
Не здригне на моїм чолі, —
Бо ж вмиратиму за помилки,
За великі і за малі.

І нікому вже їх не направить
І прожите уже не вернуть,
І моя дріб'язкова слава
Не знайде вже загублену путь.

Тільки жаль, що не знатиме мати,
Де шукати моїх слідів,
Де останки мої шукати, —
Чи між друзів, чи ворогів.

Голуби

Воркуйте, дикі голуби,
І кличте молодих голубок,
Бо я ще хочу полюбить,
Бо я ще хочу приголубить!

А тут нема, на чужині,
Голубки вірної для мене,
Що в ці тривожні грізні дні
Могла б кохати мене шалено.

Я знаю, серце не засне
В чеканні чистої любови...
Вже в Києві давно мене
Ждуть полонянки придніпрові.

Як вісники мої летить,
Як поштарі моєї долі,
Лише любов не розгубить
На рідному моєму полі.

Перед тривоогою

Г. Г.

Прожектори, мов списи вогневі,
Перехрестили помертвіле небо...
І я біжу розхристаний до тебе,
Й сміються з мене сонні вартові.

Ось фіртка рипнула. І загарчав
Лінивий пес твоєї господині.
І ти дивуєшся ізнову нині, —
Чому блукаю пізно по ночах.

О, хитрощами сплутана любов,
Яка затуркана ще ти і вперта!
В коханні, мила, із тобою вмерти —
Чи ж зрозуміла ти, що я прийшов?

Прожектори, мов списи вогневі,
Мов блискавиці тихі в передгроззя...
Як заперечення нічній тривозі —
На вулиці злилися тіні дві.

Тривога

Г. Г.

Тривога уночі над сонним містом,
І вже гудуть і виють літаки,
А ти дочитуєш «Останні вісті»
Про хід боїв на заході тяжкий.

Я знаю, знов не побіжиш у келер,
Замкнешся у кімнаті ти сама,
Стривоженим сусідам невеселим
Ти перекажеш, що тебе нема.

А як зенітки заколишуть далі,
Сягаючи вогнями аж до зір,
Ти будеш знову грати на роялі
Тривозі вогневій наперекір.

Виноград

Г. Г.

Напнув свої тугі росисті грона
Привабливий, солодкий виноград,
І вже привітливо до мене клонить
Своє чоло багряний листопад.

Даремно заглядає він у вічі,
Пощо мені той золотий уклін:
В обійми київської Беатріче
Я повернуся знову у Берлін.

Хай до землі собі від плоду гнеться
Минулих зустрічей чужий нам сад,
А я збиратиму для свого серця
Із уст твоїх солодкий виноград.

Вітре!

Своїми сивими грудьми
Ламай, трохи усе на світі,
Гучніш, нестриманіш шуми,
Мій вічний побратиме—вітер!

Нехай завалиться усе
На полі довгому, чужому—
Тоді на крилах віднесеш
Мене, самотнього, додому.

А може ні? У рідний край
Я повернуся ще не скоро: —
Тоді, як сміття, розметай,
Тоді змети мене, як порох!

* * *
В часи тривоги і конспірацій,
Нужди, розпуки і безсонь
У хаос бездержавних націй
Вже сиплеться їдкий вогонь.

І вже тече по всьому світу
Червоний тиф з азійських рік...
Зігнувсь, змарнів, як сифілітик,
20-ий, бунтівливий вік.

Від змінних проклямацій клопіт
І шум, і галас — від промов...
Стара розпусниця Європа
В провулках продає любов.

Лиш ми не даємося млости
Солодких пагубних знемог,
Бо ми тут — вимушені гості,
Бо ми повернення ждемо

На землю чисту і плодючу,
Де святість краю — над усе,
Де Дніпр-Славути поміж кручі
На хвилях молодість несе.

Нехай собі гуркочуть війни,
У нас одна лише мета, —
Щоб Україна Самостійна
Засяла, як зоря свята!

IV

Відлітають птиці

(1945—46 pp.)

Берліну

Вмираючи, ти корчишся, як гад,
І шкіриш зуби сонцю золотому,
Що палить гнівно твій могильний сад
І розбиває пам'ятники громом.

Не знаю, чи вітати твій загин
В цю мить, в твоїх сховавшись
катакомбах,
Не знаю, друзі то чи вороги
На тебе сиплять безконечно бомби.

А все ж і я благословляю день,
Що виверта твоє кубло зміїне, —
За те, що бомба хоч одна впаде
І за мою безщасну Україну.

* * *

Вже у вирій відлітають птиці,
А мене бере за серце злість, —
Я ж блукаю у чужій столиці,
Як нікому непотрібний гість.

І моїм плащем тріпоче вітер
І на душу наганяє лід...
Хочеться й собі уже летіти,
Тільки не на південь, а на схід,—

Крізь бої, крізь згарища, руїни,
Крізь смертельні бойові fronti
В свій найкращий вирій — Україну,
Де найбільше в світі теплоти;

Де ніяка осінь не зажурить,
Не похилить молодечих сил,
Де ніяка найсильніша буря
Не притомить, не зламає крил.

Мрії, мрії... Рідні мої птиці
Полетять собі, знайдуть свій шлях —
Я ж зостанусь у чужій столиці,
Як підбитий, запізнілий птах.

Де б не був я, де б я не заїхав —
Ніде від тебе кращої нема,
Обвітрена моя мужицька стріхо
З маленькими віконцями п'ятьма,

З віконницями на тугих завісах,
Із призьбою, що мохом обросла,
Із номером іржавим 38,
Що витерсь непогодою дотла,

Та ще із ганком, що незнаним чудом
Іще тримався на гнилих стовпах...
З усім, чого ніколи не забуду,
Не перемрю в спогадах і снах.

Там я родився в грізній завирюсі,
Коли гриміла й плакала земля.
Ти, мов столітня згорблена бабуся,
Схилялась наді мною, немовлям.

Мене ти брала на свої коліна,
Тулила ніжно до своїх грудей
І замість пелюшок — пахучим сіном
Мене ти сповивала кожен день.

А замість подушок — холодну м'яту
Під голови стелила перед сном
І, щоб я міг щасливо й міцно спати, —
Гіркий полин ти клала під вікном.

Голівку мила теплими дощами,
Пропахлими любистком майовим,
Під бурними зловісними громами,
Щоб я не гнув своєї голови.

Розчісувала буйними вітрами
Моє волосся в кучері густі, —
Щоб я не падав, щоб уперто й прямо
Мету знаходив на своїй путі.

Бентежила сліпучими снігами
Моє гаряче тіло уночі, —
Щоб не здригавсь в бою із ворогами,
Для слави свого краю ідуци.

А горобці цвірінькали на стріхах,
Благословляючи мій перший крик.
І виріс я тобі на радість — втіху,
Такий, як ти, нетесаний мужик,

В якого часто під очима сльози
Від горя і від радості блищать,
Який над все кохає свій чорнозем
В розвітрених і проливних дощах;

Який і досі не зносив ще свити,
Що дід пошив для буднів і для свят,
Який уміє самогонку пити
Й смалити узатяжку самосад.

Із чужини, що непривітна й сіра,
Я рвуся, мов собака на цепу, —
Мабуть, тому, що в рідному подвір'ї
Ти закопала глибоко мій пуп.

Мабуть, тому, що з того чорнозему
Просочується кров моя густа,
А біля хати у саду моєму
Гіркий полин і м'ята вироста.

І де б не був я, де б я не заїхав, —
Горджусь лише тобою знов і знов,
Моя обвітрена мужицька стріхо,
Що пахнеш гноєм, хлібом і вином!

Батько

МОЄМУ РІДНОМУ БАТЬКОВІ

Сорочка полотняна і манишка
Пригадується... усмішка твоя...
З сусідом сперечався за обніжки,
Тримавсь землі, як осени реп'ях.

Садив картоплю чи добірні щепи,
Чи перекопував сухі горби,
І сам, немов земля, засох, порепавсь,
І сам в землі піввіку загубив.

Бувало дорікав мені: «Ох, де ти
Знаходиш радість серцю і душі?
Начорта пнешся й ти у ті поети,
Женися краще і покинь вірші!

Плоди дітей, роби з комори хату,
Вгрузай у землю і шукай дарів,
Кохай і муч її, терпку, багату,
Працюючи від рання до зорі.

Або учись на лікаря. Учися!
Та не тікай від прадідівських піль,
Щоб Ситники всі не перевелися,
Щоб на столі був завжди хліб і сіль».

Ах, милий батьку мій, навіщо й ти ще
Чуття тривожити дивно в час такий.
Хіба забув, що вже на хуторищах
Не крутяться дідівські вітряки?

Садила мати на грядках цибулю,
А я, маленький, бігав біля неї:
«Ой, мамо=мамо, ноги я намуляв
І пальчики собі натер землею!»

І мати вже сварилася нестрого:
«Уже й намуляв, скіленьки пройшовши!
Нічого, синку, виростеш — дороги
Ти легко переходитимеш довші,

Як я ходжу на прощу в Київ пішки
За сорок верст, не боючися й смерти...»
І ніжно=ніжно цілувала ніжку
У пальчики крізь чоботи подерті.

Минули роки буряні і строгі,
Поменшали батьківські огороди,
Подовшали мої тяжкі дороги,
Які я, справді, легко переходив.

...Коли б тепер, згадавши дні минулі,
Згубивши все, промовити до неї:
«Ох, рідна мамо, ноги я намуляв,
Чужою ідучи землею!»

Там модні сукні і добірні пальта,
Ах, там усе, усе — лиш не для нас...
І п'є білоцерківець хлібний квас,
І далі сунуть ноги по асфальту.

А сонце палить, душить аж до млости,
На мокрі чола осідає пил...
А я ж іще нічого не купив,
Приїхавши до Києва у гості.

Ну й що ж! Мені нічого і не треба
(Я звик уже до всякої нужди),
Крім кусня хліба й трошечки води,
Крім київського голубого неба

І гамору буденного усмішки...
Це все люблю болоче й гаряче —
І навіть той струмочок, що тече
З-під магазину із якоїсь діжки.

Усе, усе, що пахне вічним потом,
Що я лишив у Києві своїм,
Розбитий бомбами найнятий дім,
Розбите серце рідного народу.

Ах, рідний край, трудівники Ленкузні,
Ах, поїзд мій, що вдаль мене завіз...

.
Розтаючи печалю, наче віск,
Все більше й глибше серце в спогад
грузне.

II

А далі сивий гомінкий Поділ
І східці до Дніпра, й маленька пристань
Де по коліна бродять у воді
Поронники й вантажники плечисті.

Вовтузяться і сиплять матюки,
Махорку звично смалять узатяжку,
Зігнувшись в три погібелі, мішки
З пшеницею несуть, зітхнувши тяжко.

Гойдається на хвилях довгий сплав
Колод соснових. І жаданим гостем
Причалює маленький пароплав,
І пасажирів набирає вдосталь.

І мостяться пирятинські бабки
На палубі і лускають насіння;
Коромисла і вузлики й горшки, —
Все причандалля складено з умінням.

Хрипить гудок, і стиха відплива
Наш пароплав, піднявши чорний якір.
Сміються, плачуть, як завжди бува,
І виє десь за кимсь чиясь собака...

І так щодня живе старий Поділ,
Торгує тюлькою і добрим пивом...
Як хочете, а все ж я був тоді
У Києві не зовсім нещасливим!

III

Ти пам'ятаєш, як ми їли вишні
Удвох на Володимирській Горі?
Ловили хмари зорі дивовижні
В свої мутні химерні ятері.

І шкода нам було тих зір покірних,
Ставало якось тяжко на душі.
А ніч приходила сліпа, як лірник,
Нам несучи натхнення і вірші.

Її ми брали за кістляві руки,
Вели подалі від Дніпра, на схил,
І сивіла вона у творчих муках,
І рум'яніли ми від творчих сил.

Здавалося, вслухалася столиця
В наш кожен крок, в наш кожен рух
і жест,
А серце билосся, як дика птиця,
І золотів одвічний Князів хрест.

Як діти, перед ним на світлу сповідь
Ставали ми, соромлячись себе.
І усміхався Князь. А ніч, як повість,
Розписувала небо голубе.

І наливались ми, як стиглі вишні,
На тій святій і пам'ятній горі...
Ловили хмари зорі дивовижні
В свої мутні химерні ятері.

Ластовиння

ПОЛТАВСЬКИМ ДІВЧАТАМ—ПРИСВЯЧУЮ

Кажуть люди,—в мене ти не гарна, —
В ластовинні вся, кирпатий ніс...
Що любов свою я зовсім марно
Через бурі і вогонь проніс.

Ти не вмієш фарбувати губи,
Ти не знаєш найновіших мод,
Поглядом нікого не голубиш,
Не танцюєш танго і фокстрот.

Що для тебе краще вийти в поле
В час вечірній чи в прозору рань, —
Вилить з серця спогади і болі,
Із грудей, навиклих до зітхань.

Що з тобою між людьми лиш клопіт—
Ти наївна, як мале дитя,
Що не розумієш ти Європи,
Що мужицькі в тебе почуття.

Мідний хрестик і дрібне намисто
Ще із дому на твоїй груді.
Й подушку ти на чужині хрестиш
Все одно—у радості й біді.

Ніжна, недоторкана і вперта,
Ти не маєш хитрощів і зла,
Ти за правду можеш навіть вмерти,
Лиш би правда на землі жила.

Всіх дивуєш, сумнівом морочиш,
І не вірять в твій полтавський цвіт, —
Що незаплямовану дівочість
Зберегла до двох десятків літ.

І за те, що сниш про рідну хатку,
Що тобі не любя чужина,
Кажуть, що ти дика азійтка,
Некультурна зовсім і дурна.

Кажуть люди, і ніхто не знає,
Що люблю, люблю тебе за те,
Що у тебе вдача мого краю,
Що у тебе — серце золоте.

Ех ви, друзі, друзі мої дивні,
Як вам передати все, як слід, —
Що оте полтавське ластовиння
Не зміняв би я на цілий світ!

О с і н ь

«Ходить осінь у лузі...»

I

Ходить осінь із тучами,
Наче тінь, по стежках моїх.
Знову серце замученє
Причаїлося пташкою.

Листя пада, мов золото,
Крок дзвенить насторожено...
Я надвоє розколотий,
Я стократ розтривожений.

Все блукаю, пригнічений,
Із своїми надіями...
Осінь мріє, мов дівчина,
Золотистими віями.

І сріблястими тучами
Молодик умивається...
Сумувать надокучило,
І співать—не співається.

II

Позолоти мою печаль
Своєю радістю земною,
Щоб я, зустрівшись з тобою,
Не плакав більше по ночах!

На остогидлій чужині,
Де зло, облуда і втома, —
У віру нетривку мені
Війни упертістю і громом!

Листок холодний приклади
До серця хворого мого
Й нежданно по чужих дорогах
Мене додому приведи.

Щоб я не плакав по ночах,
Моя Вітчизно, за тобою...
Позолоти мою печаль
Своєю радістю земною!

Соняшник

Хтось соняшника золотого
Для мене посадив,
І ранком я ходив до нього
Із келихом води.

Глядів його, немов дитину,
Мов рідного, беріг,
А він привітно безупину
Вклонявсь мені до ніг.

І кидав на мої коліна
Пелюстки золоті,
Щось шепотів про Україну
І болісно тремтів.

Його в піснях своїх я славив
І посилав привіт,
А він всміхався величаво
І повертавсь на Схід.

• • •
Сміються сонце, вітер, друзі —
Війні кінець! Війні кінець!
Один лиш я, неначе мрець,
Поник, завмер у тузі.

Усі вертаються додому —
Щаслива путь! Щаслива путь!
І пада срібна каламуть
З очей моїх додолу.

Я застаюся тут... Як тяжко!
Вітайте всіх! Привіт, привіт!
І серце пурхнуло услід
За ними, наче пташка.

Тінь

Мій поїзд мчить нерівно і зухвало,
Немов скажений, здичавілий кінь...
Гойдається на сніжних перевалах
Невиразна зігнута чорна тінь.

І падає на неї біла пара
Густим кільцем, як легендарний змій,
І вишкіряє зуби зла примара,
Танцюючи по далі сніговій.

Мій кожен крок засвідчує і вторить
І перехоплює мій кожен рух,
І до кінця вивітрює суворо
З душі моєї «європейський» дух.

Я знаю, що крізь хащі і руїни,
Спрямована ріднею в дальню путь,
Вона женеться аж із України,
Щоб поїзд мій додому повернуть.

* * *

Я бачив, як злетів зловісний крук
На солов'я, що заливавсь піснями —
Упали краплі вогняні на брук,
Зоставивши на нім червоні плями.

Сади ронили, наче сльози, цвіт,
І тучилося в передгроззі небо.
Десь другий соловей з розквітлих віт
Продовжував на мить замовклий
щебет.

І я здригнувся болісно в ту мить,
І я тоді відчув, мабуть, уперше, —
Як хочеться на цьому світі жити,
Життю, як крила, руки розпростерши.

Новий рік

І ти мені нічого не прорік,
Минулий роче, строгістю упертою.
Й вступаю я в свій 27-ий рік
З розхристаним чуттям, з штаньми
подертими.

Та ще з якоюсь вірою в душі
(З якою я прийдешнього чекатиму),
Що впала кров'ю на мої вірші,
Що впала в серце неподільним атомом.

І сниться юнь у шелесті дібров,
Що пролетіла в безвість
комсомолкою...

І не вертається моя любов
Із дальніх піль, наївна й недоторкана.

А я ж чекаю, стиснувши уста,
А я ж лякаюсь, більш від смерти —
старости,
В якій буває юність відроста,
Мов нетривкі на тім пенькові парості.

Нехай і так. Печаль я відслоню
Упевненістю у своїй буденності,
І дам простір натхненному вогню
В моїй палкій душі, новий щоб день
знайти.

Такий, без заздрости і каяття,
Останній день ненависти колючої,
Щоб метеором врізатись в життя
І пронестися полум'ям над тучами.

І щоб пісень моїх шумний потік
Земну печаль, як камінь,
перетерти міг.

Іду, іду в свій 27-ий рік
З розхристаним чуттям, з штаньми
подертими.

* * *

Не гнівайся і не суди,
Не мучся від моїх поезій,
Не подавай мені води,
Коли я падаю у безум.

І не прощай моїх дурниць,
Не вір мені в часи відради,
Бо мрій моїх і таємниць
Ніколи в мене ти не вкрадеш.

Кохання чар і пал натхнень —
Тобі віддав останні лишки.
І кожен свій прожитий день
Кладу, як на полицю книжку,
Щоб біблію свого життя
Затримати комусь на спогад
І щоб сторінки почуттям
Зашелестіли в непогоду,
Як ти, щораз нова й нова,
Моя любов, осіннім платтям,
Йдучи в мої скупі слова,
Щоб нове розпалить багаття.

А я щоб в сутінках ночей
Шукав усе нові зірниці
І пив кохання ще і ще,
Щоб ним до забуття упиться.

Шукаючи нових планет, —
Щоб не застоються цвіллю...
Прости мені, що я поет
Від пристрасти й до божевілля.

V

На схилах Альп

(1946 г.)

* * *

Я знаю, «канцелярські криси» *)
Накинуться й на мій папір,
У кожному літеру свій писок
Уткнуть, напружуючи зір.

Шукатимуть нових трістанів,
Нових фльоренцій, візантій...
А я в мужичій свиті стану,
На зло їм, впоперек путі.

Шукатимуть алітерацій,
Новітніх форм, новітніх тем,
І будуть знов зубами клацать,
На мій наткнувшись чорнозем.

Почнуть обтрушуватись, пирхать,
Злобою цей папір шкребти, —
І стане їм до болю гірко
Від мого слова й простоти.

Та їм ніколи не прогризти
Той корінь, що і тут, вдалі
Пускає парості врочисто
Із грудки рідної землі.

*) «Канцелярські криси» — це те саме, що й «канцелярські щурі.»

Замок

Готичним вістрям простромивши тучі,
Мов списом древній лицар бунтаря,
Ти часу ждеш, коли зійде зоря,
Що осяйне твою стару могутість.

Ти в мить оцю й мене до болю мучиш,
Поставивши із тучею уряд,
А все ж надій моїх палкий заряд
Нічим ти, чорний демоне, не влучиш.

Краси твоєї не засліпить цвіт
Моїх очей, повернених на схід,
Що промінь волі виглядають вперто.

Ні, ні, я вирвуся з твоїх тенет,
Бо все одно мені,—чи жить чи вмерти,
Бо ж, чорт візьми, я буряний поет!

Дунай

Коли ти усміхаєшся суворо,
Я розумію твій прозорий сміх,
А ти, переганяючи усіх,
Втікаєш трепетно у Чорне море.

Для тебе тісно у чужих просторах,
Тут розмах замалий для крил твоїх
І, мов змиваючи незамолимий гріх,
Ти скелі б'єш, розтрощуєш на порох.

В ту мить мені ввижається, що ти
Дніпру моєму давній побратим,
Його ти пісню на чужині вториш.

Й, зітхнувши, мов задиханий козак,
Ти незупинно мчиш у Чорне море,
Щоб більше не вертатися назад.

Б у р я

Нахмурились і густо посивіли
Два пагорби, мов два богатири,
І над хребтом, засніженим вгорі,
Перехрестилися вогненні стріли

І впали грізно на берези білі,
Коріння вивертаючи старі.
Зарокотав потужно й дико грім,
Тупим відлунням Альпи затремтіли.

І чути стало стогони здаля, —
Як дише бурним полум'ям земля,
Мов перед смертю беручи причастя.

І я в ту мить за все, за все забув.
Єй-Богу, друзі, превелике щастя—
Тремтіти і сміятися від бур!

Мадонна

Свічки, немов метелики нічні,
Тріпочуть чадом на святі ікони.
І на колінах тихі б'є поклони
Велична панна. Наче уві сні

Уста, що, мов пелюстки вогняні,
Шепочуть молитви під мрійні дзвони,
Й очей твоїх, омріяна мадонно,
Шукають наші погляди ясні.

В її безгрішність вірять ще усі
І поклоняються її красі,
Лиш в мене в серці стало раптом
пусто,—

Коли після таких благоговінь
Я упізнав її лукаву тінь,
Що з церкви перебігла в дім розпусти.

Синиця

Розгулялась мокра хуртовиця—
І сиди у хаті, як на злість...
Припадає до вікна синиця,
Як далекий і нежданний гість.
Не співай мені в цю мить, не треба,
До вікна цього не припадай,
Краще піднесися аж до неба,
Краще полети в мій рідний край.
Там простори без кінця й початку,
Тільки ти не зупиняйся, лети,—
Відшукай мою маленьку хатку
Серед вбогих рублених хатин.
В тій хатині на сирій долівці
На колінах мати упада,—
Молиться і проклинає німців,
Що забрали сина в чорну даль.
І не знає, чи живе на світі
Одинокий, найдорожчий син...
Однеси ж мої палкі привіти,
Швидше, швидше, пташко, однеси!
Розкажи, що у краю чужому,
Де зима, як осінь навісна,—
Кожну ніч тужу за рідним домом
Й тільки маю щастя, що у снах.
Тільки мені й миле те, що сниться,—
Дорога матуся, рідний дім...
Та іще маленька та синиця,
Що кружляє над вікном моім.

Берізки

Уже берізки біля криниці
Справляють осінню тризну,
Немов підтикані молодиці
Зелену перуть білизну.

Та не випрать їм—воду розбовтав,
Як на зло, вітер крилатий,—
Будуть всі вони в убраннях жовтих
Зустрічати осени свято.

* * *

Моє вікно до півночі відкрите, —
Чи дощ іде, чи буря—все одно.
Бо ж хочеться мені наговоритись
Із мрійним вітром перед тихим сном.

А він мене так ніжно заколише,
Торкнувшись стривоженим чолом,
А він мої поезії допише
Нагостреним, як блискавка, пером.

• • •
Сиплеться, сиплеться, сиплеться
Тихою мрією сніг.
В'яжеться, більше китиця
Дум невеселих моїх.

Що ти зробила поетові,
Доле проклята і зла?
Нащо лихими заметами
Серце моє замела?

* * *

І ще один, останній вірш,
І ще одну краплину крови,—
І я ступатиму рівніш
По східцях зради і любови.

Щоб ти, сивіюче буття,
Мене навчило славно вмерти,
А ти, безсмертна грізна смерте,
Мене привчила до життя.

Останнє слово

За всіх скажу, за всіх переболію.

О. Влизько.

Сказав сьогодні хтось такий мені:
На біса ваша нам здалась поезія,
Ви б краще написали нам в ці дні
Щось про Австралію чи Індонезію,

Щоб наші люди знали наперед,
Куди тримати курс на еміграцію,
Ви ж, мабуть, знаєте, що і поет
Уже там іншою займеться працею,—

Носитиме каміння чи дошки,
Або оратиме в якогось фермера...
Отож, не варто мучити й руки,
Возитися з чорнилом і паперами.

Ви ліпше напишіть якийсь рядок
Про те, як там пролізти в фабрикан-
тики,
Або відкрити крамничку чи шинок,
Щоб їздить в авті і ходити в банти-
ках.

—Для вас, на правду, не знайду я слів,
Хоч, друже мій, мене ви не образили,
Але б я з радістю вам відповів
Непоетичною якоюсь фразою.

Лише за те, що думаєте так,
Що по Європі нявкаєте кицькою
І пиєте заокеанський фрак,
Погордувавши свиткою мужицькою.

Носити камінь—невеликий гріх,
Та покищо писатиму поезії,—
Скажу за себе і скажу за всіх
До тих, кому схотілось Індонезії,

До тих, хто хоче щастя десь знайти,
Скажу своєю щирістю незмінною,—
Що нам дорожче над усі світи
Один лиш край, що зветься
УКРАЇНОЮ.

Повірте, друже,—як ударить грім,—
Носитимем ми камінь разом з славою,
Щоб збудувать собі могутній дім
І щоб назвать його—**ДЕРЖАВОЮ.**

v

Вигнанець

П о е м а

(1946 р.)

Пригадується Польща. Злі образи —
«Холера», «бидло»... А за що?

Не знав.

Але найбільш Німеччина, що зразу ж
Йому відкрилася, немов труна.

Бувало, каменюкою твердою
У горлі застрягав німецький брот,
Коли на мить, присівши під копою,
Мізерну пайку кидав він у рот.

І він, херсонець, мов підбита птиця,
Тремтів від люті дикої й злоби,
Коли баварець за якусь дрібницю,
Немов скотину, по обличчі бив.

Тоді ішов до рідних коней в стайню
І щось їм пошепки таке казав,
Від чого в них, в коней, мов
дивна тайна,
Котилася з очей палка сльоза.

Й рівнялися в уяві дві скотини:
Тупий баварець і херсонський кінь, —
І троїлась любов до України,
І меншала Німеччина, як тінь.

Уже ніяка усмішка баварця
В найліпший час купити не могла
В херсонського бездольника і старця
Хоч би якусь краплиночку тепла.

Тепер лиш снів про золотаве море
Херсонських неповторних рідних піль
І забував він про найбільше горе,
Що вдома пережив, перетерпів.

Херсонщина вставала, наче казка,
В стривожених і напівмертвих снах —
І ця коротка мила Божа ласка
Була йому, як щастя і як жах.

Усе ж позаду, все це пережито,
Лиш спогад віється, мов синій дим,
А він, як наймит, жне німецьке жито,
А він збирає хліб катам лихим.

І хто-зна, як кінчилися б ці муки,
Коли б не грім, що вдарив з двох
сторін.

І зашипіли німці, як гадюки,
Притиснуті, мов смертники, до стін.

Забагрянів на Ельбі хижо обрій,
Бургомістри надулись, мов сичі,
А бавер став такий привітний,
добрий, —

Уже не гонить в поле уночі,

Уже не б'є, не дивиться сердито,
Садовить біля себе за столом
І, замість кави з товченого жита,
Напоює гарячим молоком.

Усе бурмоче: «Рускі гут, хороші»,
Уже Максим у нього — камерад;
Спішить, щоб кнехтам виплатити гроші,
Що мусів дати рік тому назад.

Радіють кнехти. Грізними очима
Приймають ласку спізнену: «Зажди!
Ти не оплатишся грошима цими
І не замилиш нашої нужди!»

А заграва встає, як мак, червона,
І місяць, наче бавер, аж поблід.
Наш дядько запрягає наспіх коні
І поганяє знову не на схід.

Уже забув він про жадану помсту —
Така вже в дядька нашого душа, —
Спалахує, як зірка в високості,
І сліду по собі не залиша.

На захід! Далі від червоних марив!
На захід! Далі від отих заграв!
Завмер здивований тупий баварець
І, наче привид, руки розпростав.

І покотився віз, як та примара,
Через горби баварські навпростець...
Вдалі згасали звітрені пожари,
Й казали люди, що війні кінець.

Розділ II

Кінець війни! Весняну теплу мряку
Колишуть, затихаючи, вітри.
І остівці вже на своїх бараках
Повісили червоні прапори.

Недокурки збирають на дорогах.
І хто-зна з чого гонять самогон,
І в радість уплітається тривога,
Як в дійсність ждану нерозгадний сон.

Вони ж робітники і полонені,
І що їм відповісти на суді...
Коли ж в бою нерівним і шаленим
Вони не вмерли за своїх вождів,

І не могли зубами розідерти
Німеччину в Німеччині... Й тепер
Влітає в серце страх, як вісник смерти,
І жах тремтячі крила розпростер.

Як месники, проходять політв'язні.
Шаліючи від помсти і злоби.
І перед ними німці, наче блазні,
Тепер уже плазують, як раби.

Нахмурений і грізний політв'язень
Стиска пістоль у німечних руках,
Пригадуючи вміть усі образи —
І вже нема пощади німакам,

І вже палають баверські дворища
У тих, хто їх в концлагерях гноїв.
Червоні язички все вище й вище
Підплигують, як вимучений гнів.

Повисли на стовпах нацистів туші.
Це—смерть за смерть, це—глум
за їхній глум.

В баварських рестораціях «Катюша»
Хрипить, пищить, як тризна і тріюмф.

А де ж наш дядько, наш Максим—
херсонець?

Чому не йде на дикий карнавал?
Чому не віша шматочку червону
Собі на груди? Чом свій гнів і пал

Не виливає в тріюмфальний галас
Скоріше, поки факел не погас?
Хіба у нього спогадів замало?
Хіба не вистача йому образ?

Ах, ні, цього і в нього є доводі,
І має він також тяжкий кулак.
Та тільки ран його, наруг і болів
Ніяка б помста зменшить не могла.

Бо згадується смертна Караганда,
Де вісім літ довбав їдку руду,
Бо згадується лиховісна банда,
Що в дім його внесла страшну біду;

Як жінка вмерла, як померли діти
Від голоду в той 33-ий рік
І як пішов бурлакувать по світу
Обідраний херсонський чоловік...

А все ж душа його прозора й чиста,
Й не діло це його хазяйських рук—
Палити і душити злих фашистів,
Торкатися руками цих гадюк.

Він радше буде знову землю рити,
Лише б не повертатися назад,
Лататиме свою батьківську свиту,
Але не займе він чужих принад.

Він покищо у лісі жити буде —
Є трохи сала, пудів з три муки...
Напнув з лози над возом халабуду,
А для повітки підібрав дубки.

Для коней в лісі паші є доволі,—
Якнебудь перебуде до зими.
А там побачить—не минути ж долі
Й не вмерти з голоду йому з кіньми.

Поприїжджали через тиждень люди,
Такі, як він—і стало веселіш.
Немов гриби, вставали халабуду
Щораз нові й нові, щораз густіш.

А вечорами він іде до міста,
До табору найближчого іде.
Уже приїхали енкаведисти,
Щоб вивезти на «родіну» людей.

Тривожать душу отакі балачки,
Та на бараці ще червоний стяг
Маячить ув очах, немов болячка,
І навіває невимовний жах.

Додому! Боже мій, — вертать додому!
Але ж чому ніхто із них не рад, —
Такі сумні, як і три роки тому,
Коли їх гнали німці з рідних хат.

— Скажіть, чому ж так болісно і гірко,
Яке вам горе, друзі, повелось?
Чого ж ти журишся, білоцерківко,
Хіба забула про кохану Рось?

А ти, смуглявий парубче з Полтави,
Пощо зігнувся, молодистий дуб?
Це ж ти на Ворсклі суджену zostавив,
Шепочучи їй про жаданий шлюб.

І ти, гуцуле з-понад Черемошу,
І всі, кого сюди фашист завіз, —
Ждете від'їзду, наче кару Божу,
Як вівці, що ведуть їх на заріз.

Поглянь на них, тривожний наш
Максима,—

Твої ж то кривні друзі й земляки.
І зрозумій причину ту незриму,
Що наганяє їм страшні думки.

Ах, як, кого б його спитати, —
Яка їх путь—чи нова чи стара,
Чи хоч одного стріне сива мати
Біля свого самотнього двора?

...Вертався в ліс, немов прибитий
громом.

Бере досада і на серці біль—
Він також хоче їхати додому,
До незрівнянних, до херсонських піль.

Він також хоче мати рідну хату,
Сім'ю і спокій, і земельки шмат.
Мужиче серце хоче не багато,
А так багато хоче чорний кат.

—Прощайте, друзі! Хай вас Бог боро-
нить!

Передавайте землякам привіт
Від дядюшки Максима із Херсону,
Що рідний край зміняв на хижий світ.

Прощайте, дру...—сльоза терпка й
гаряча

Затьмарила на мить набридлий світ.
Крізь ту сльозу лише одно він бачив—
Як милі друзі їхали на схід.

Розділ III

І ось ми знов зустрілися на Майні, —
Він коні напував в якимсь селі,
Такий, як і тоді—простий, звичайний,
У латаній свитині і в брилі.

Розговорились, як старі знайомі,
Просив, щоб розповів щось із новин.
—Я думав, ви поїхали додому,
Ви ж в комсомолії були, ну й ви...

Ніяково зам'яв слова початі,
Затягся міцно димом тютюну...
—Ну, що нового там, скажіть, в печаті,
Не чути, часом, щось там про війну?

Скажіть, в Америку, а чи в Канаду
Записуватись ліпше, ну й там... те...
Де краща є земелька, краща влада
І чи пшениця й жито там росте?

Чи можна взяти коні із собою,—
Я й гроші вже зібрав на перевіз,
Лише одна біда все непокоїть—
У мене вчора поламався віз.

Скриплять колеса, наче перед смертю,
Хоч ти повісся, — аж в очах туман,
Та ще у мене чоботи подерті,—
Й неловко якось так за океан.

Іще розпитував мене багато,
І я не міг йому відповісти...
Ах, ні, я лиш боявся доторкатись
Його наївності і простоти!

Ну, як мені було все передати,
Ну, як, скажіть, йому я відповім,
Що над усе мені дорожча Мати,
Залишена у Києві моїм.

Та рідна Мати, що в страшних руїнах,
Розп'ята на поруганих хрестах,
Що в неї ім'я—ненька Україна,
Що честь її—як заповідь свята.

Не винувачу вас я, дорогі максими,
Що ви тікаєте в чужі світи,—
Я знаю, що як буря знов густиме—
Ви будете за нами всі іти

У свій Херсон, до Збруча, Придні-
пров'я,

До тіла вашого—плодючих піль,
Які не раз ви поливали кров'ю,
Щоб мати на столі хоч хліб і сіль.

Я тільки ще раз хочу нагадати
Прибитим горем рідним землякам,
Що нас чекає наша Божа Мати
Із вірою в очах, з хрестом в руках.

І що ніде й ніякий час і простір
Не зломить миролюбний наш нагід...
І що намащені колеса дьогтем
Вже не скрипітимуть, йдучи на схід.

З М І С Т

Стор.

Ми	3
25 травня 1926	4

I

НА РІДНИХ ЗЕМЛЯХ

Коли палають звітрені багаття	7
Столиця	9
Могильники	10

II

З ДОРІГ

Знов весна	13
Скоро, скоро	14
Акації	15
Я знов бреду	16
Ластівка	17
В холодних скелях	18
Скеля	19
Матері	20
Березень	21
В Празі	22
Коли диктатори падуть	23
Прощання	24
У рідний край	25
Умру, а жить не перестану	26

III

БЕРЛІНСЬКІ ПРИСМЕРКИ

Європа	29
В берлінському саду	32
Передчуття	33
Голуби	34
Перед тривоогою	35
Тривога	36
Виноград	37

Aschafenburg P. Co. TRO

„Artillerij Kasserne“

St. Camp 255

Bloch 3. Zimmer 57.

Josephine Freund

Ausgabe,

	Стор.
Вітре	38
В часи тривоги	39
Берліну	40

IV

ВІДЛІТАЮТЬ ПТИЦІ

Вже у вирій відлітають	43
Де б не був я	44
Батько	47
Садила мати	50
В Києві	51
Ластовиння	55
Осінь	57
Соняшник	59
Сміються сонце, вітер	60
Тінь	61
Я бачив	62
Новий рік	63
Не гнівайся	65
Я знаю	66

V

НА СХИЛАХ АЛЬП

Замок	69
Ін	70
Дунай	71
Буря	72
Мадонна	73
Синиця	74
Берізки	75
Мое вікно	76
Сиплеться, сиплеться	77
Ще один останній вірш	78
Останнє слово	79

VI

Вигнанець (поема)	81
-----------------------------	----